

**Pol Ina Giruma Viruwina
Korint
Damsi Kurisi
(2 Corinthians)
Vonaviakova**

Pol na Keresiyana Korint kamonaŷi yavata ivivi makiiberowana ma nani kamonaŷi igiruma kurisi. Vitumaghana wawayisi viya Korint kamonaŷi Pol ivi avaberowei ma weni girumina kamonaŷi Pol ivi debei da ina kayowana ghamana da vikawapata wawayisi nuwanuwasi ita tinavirai da nuwanubiiyai ita makai. Muriyai ivona da ivi nuwabiibii kirakai da nakanani itupuwa.

Weni girumina karenai Pol ikikava Korint damsŷi yavata ivivi makiiyana na ivi sisiyei. Ma ivi debei da avi kubiine iyavo kava ivi avaberowei ma ivi kawapatei na sisiya bagibagisiyai ivonapotesi. Ma bade ivi debei da ivi nuwabiibii kirakai da vikawapata damsŷi ina sisiya bagibagisi ivi yanei ma i berabero ivoterei da Pol yavata ivi nuwasagome. Muriyai ivi nowi kurisi da verena ghamana ita terei ma ita vonatawei Keresiyana vivikamyuyuwisi Judiya dobunai kurisi. Ma Pol ina giruma damonaŷi na wawaya viviberosi ivi sisiyesi. Ti na ivonavona da ti na aposol ma Pol na kegha na i sisiya iravi ma ivonapotesi da tuna na aposol vaghata.

Pol ina nota weni nakanani irereghi.
Sapta 1:1-11 Giruma ivotawei.

Sapta 1:12 da ku 7:16 Pol ma vitumaghana damsi Korint kamonai.

Sapta 8:1 da ku 9:15 Verena Keresiyana Judiya kamonai kubiisi.

Sapta 10:1 da ku 13:10 Pol ivona da rewapana gwabinai da tuna na aposol vaghata.

Sapta 13:11-13 Vikiikiwa ma giruma igudui.

¹ Taku Pol ma God ina kayowanai ivineku da taku Yesu Keriso* ina aposol. Ma varesita Timoti yavata akii viruwa kagirugiruma, God ina wawaya kudubimi Korint kwanatuna ma Akeya dobuna kamonai kurimi.*

² Ainowi God ita Mamai ma ita Bada Yesu Keriso kurisi da agabiibai ma nuwanuba ina veremi.

Pol ivi kiikiwa God kurina.

³ God tikiikiwei, tuna ita Bada Yesu Keriso ina God ma ina Mamai. Tuna bade na ita Mamai, mara nonowa ikamyuyuweta. Ma tuna na ita God, ita nuwapoya kamonai vivita everevereta.

⁴ Akii nuwavisi ma inivisi peyarina kamonai ivitekai. God gwabinai vivita kaviiviiya kubiine, nakanani wawaya kaivitesi i nuwapoya bogii ma bogiiyai kamonai.

⁵ Ikikava Keriso ivi kamaghi kirakiiyei na nakanani ina vikamaghi idamana kurikai da tokai yavata damina kaviiviiya. Ma bade Keriso tepanai da God ina nuwanuba ghamana idamana kurikai.

---

* **1:1: Keriso:** Grik damsi gamosi evonavona bo 'Keriso' ma Hibru damsi gamosi evonavona bo 'Mesaya.' Ivi ruwa iyamna 'God ina Vivinevine Wawayina.' * **1:1:** Apos 18:1

⁶ Kokitakitikai da ikikava akii nuwapoya kamoni nuwanuba gwabikiyai na tuna ina kiipepimi da kanuma ina ku nevanewa na tami bade nakanani kona makii bubuna. Akii vivita God gwabinai ina rakata na ini vitemi da tami bade ere nuwanubami ami nota ini rewapana ami vikamaghi kamoni. Ikikava kaikamaghiyei na nakanani damina koviiviiya.

⁷ Ma akii nota gwabimiyai ke ita peku, iyamna kakovi da ke vikamaghi kava ma bade God ina vivita yavata damina koviiviiya.

⁸ Varevaresikai, akii kayowana da ikikava nuwapoya kapanani Eisiya dobuna kamoni na kani akovimi. Vitana irakata ma ibero kirakai da akii rewapana ighekuyowei. Ma akii yawasa kamoni akii nota ipeku, kanotai da kata rabobo.*

⁹ Vonavaghata, nuwanuwakii kamoni damina kaviiya da nakanani ma wawaya iti tupavirekai ma ita vonakiiyaragha da kakii kovogha na rabobo. Ma weni nakanani itupuwa na ivi beyebeyekai da ke takii mani akii rewapana kati tumaghanei, ma God kati tumaghanei. Tuna wawaya raborabobosi iyawasisi.

¹⁰ Akii nuwapoya ibero kirakai da gisina kava kata rabobo ma kegha da God kakii papara ivowai da kayawasa. Ma bade mara nonowa kakii papara ina vowavowai. Akii nota ghamana da mara nonowa ini taraparanekei,

¹¹ ma tami kovi vitekai iyamna kubiikai koniponipowana. Ma bade wawaya peyarisi eniponipowana kubiikai da God iyanei da ibiibiinikai. Ma wawaya God ina agabiibai ma

---

* 1:8: 1Kor 15:32

ina vivita kurikai ina kitai na gamosi ina rakata da ini kiikiwei.

Pol ina baba ketana ivirai.

¹² Takii mani kati gheghena meyekai, iyamna nuwanuwakai kamonai kakovi da dobuwai kamamakakai na akii yawasa na vovokaravina. Ma bade nani kamonai aviyavisina kurimi kabera na God ivi vitekai da bera maninina ma nota yagharina kava. God ina agabiibiyai da kabera bubuni, ma ke wawaya i nuwagiura kata kivini.

¹³⁻¹⁴ Aviyavisina kovokovoghimini da koni yava ma konakova bubuni, tuna kava kagirugiruma kurimi. Namada gisina kava koakovikai ma aitumaghana da karakava konakova bubunikai. Kotakova bubunikai na Bada Yesu ina nekiibau maranai, ikikava kani gheghenimi na bade nakanani koni gheghenikai.

¹⁵ Aitumaghana kirakiiyemi da koni kiikiweku, tuna kubiine anotai da mara ruwa ata numataya kurimi. Nakanani ata bera da mara ruwa koti nuwabiibai.

¹⁶ Nuwanuwaku avitetei da ata baba ku Masedoniya dobuna na keta borinai ata numataya kurimi ma bade Masedoniya dobunai ata vovira na ata rugenara meyemi, ma kota vonataweku da ata nae ku Judiya dobuna.*

¹⁷ Aku nota arereghi na taku ke ere notaragharaghaku, iyamna ke weni dobuna ina yawasa ata kivini da taku mani aku kayowana ata bera bo ata miiriruwaruwa da marasago ata vona bo, “Vaghina, vaghina” ma bade “Kegha, kegha.”

---

* **1:16:** Apos 19:21

18 Ikikava God na vonavaghata kava isisiyei, nakanani akii sisiya kurimi na vonavaghata, nani kamonai ke sago notaragharagha bo vikegha notana akii vivaghina kamonai.

19 Taku, Sailas ma Timoti na kamomiyai Yesu Keriso varana kadimei kurimi. Keriso na God Natuna ma ivi debei da God mara nonowa vonavaghata isisiyei. Ke notaragharagha gwabinai da mara sago ini vaghina ma mara sago ini kegha.*

20 Ma ina vonakiiyapa bagibagisi iterei na kudu-bisi Keriso tepanai ibera yavui. Tuna kubiine Yesu Keriso avanai tavonavona bo, 'Amen' maranai God tavovokavakavari.

21 Ma God iberita, tami ma tokai, da tami-irikikita ma takovi da Keriso yavata tinuwasago. Ma tuna ivovineta da tota ina wawaya vovokaravita.

22 Ma God ipusita da tota na tuna rapenai. Kanuma Vovokaravina nuwanuwata kamonai iterei, ma tuna pusina ivi matakira da karakava mara epipisi da ina vonakiiyapa bagibagisi iterei na ina nunuri da kudubina ina berai kubiita.

23 Ke ata kayokayowei da ata yeghimi da nuwapoya ata veremi. Tuna kubiine ke wekarakava ana pisi Korint dami kurimi. God nuwanuwaku iakovi ma kubiiku ini mamatara kurimi da vonavaghata aisisiyei.

24 Ke kata kayokayowei da kata darumi da aviyavisina koti tumaghanei. Kegha, kati vitemi da nuwabiibiyai kota makai. Ma kakovi da ami vitumaghana tepanai kona miirikikina.

---

* 1:19: Apos 18:5

2

¹ Tuna kubiine nota aviiya da ke wekarakava ata vovira kurimi da nuwapoya ata vere meyemi,

² iyamna nuwapoya ata veremi na iyi iti nuwabiibiiniku? Aku nuwabiibai na tami koverevereku, tuna kubiine ke ita biibai da nuwapoya ata veremi.

³ Rorova agiruma kurimi, iyamna ke ata kayokayowei da maranai ata numataya kurimi na nuwapoya kota vereku. Ma akovi da maranai ati nuwabiibai na tami yavata bade koti nuwabiibai.

⁴ Rorova agiruma kurimi na ayeghimi ma nani kamonai aku nuwapoya irakata da ere matadogaku agirugiruma, iyamna aku nuwaviina kurimi irakata kirakai ma ke ata kayokayowei da nuwapoya ata veremi.

Pol wawaya sago ina berabero inotatawei.

⁵ Wawaya sago kamomiyai bera berona iberai na nuwapoyina ke taku kava ata kavakavari ma tami peyarimi yavata. Kudubita damina gisina taviiviiya. Ma ke ata kayokayowei da berabero wawayina kana vita ati rakati,

⁶ iyamna tami peyarimi kana kovogha namada koverei na ruvaruvana.

⁷ Tuna kubiine ina berabero konotatawei, ma ami nuwaviina ma sisiya biibiisi koverei da nuwapoya ke ina kiiyunui.

⁸ Ainowi kurimi da koti debei da ami nuwaviina irakata kurina.

⁹ Rorova agiruma kurimi, iyamna akova ata viiya da tami bera ku kudubina kovovotekateka bo kegha.

¹⁰ Iyi ina berabero kona notatawei na taku bade ana notatawei. Ma anotai da nani wawayina ina berabero namada tavi kovini, ma debiiyai avon-avona da anotatawe yavui. Ma aviyavisina Keriso avanai anotatawei na tami notamiyai anotatawei.

¹¹ Weni berana aberai ini matakira da Seitan ke ina ghekuyoweta, iyamna tota ke neghaneghata, ina bera takova yavui.

Pol ivi nuwapoya Troas kamonai.

¹² Anae ku Troas kwanatuna ma apanani da Bada taraboga biibiina ivereku da Keriso varana biibiina ata dimei.*

¹³ Ma avi nuwapoya kirakai da varesita Taitos ke ata panani. Tuna kubiine nani dobuna damsi avi kiruruwesi ma anae ku Masedoniya dobuna.*

Keriso kubiine tirewapana.

¹⁴ God tikiikiwei, tuna mara nonowa inoweta ma etitinerorita da nuwabiibiiyai ma ere yogoyogota tanenae, iyamna Keriso yavata tavi nuwasago. God ibigebigeta da dobu nununai Keriso akovina tarerereghi wawaya kudubisi kurisi. Tuna nakanani ma gwabitiyai pughu ghabughabuna ekiikiibau wawaya kurisi,

¹⁵ iyamna tota nakanani ma insens Keriso ita kapukapuni God kurina. Ma koroto pughuna eyoyoni ma nevaneva sago Keriso itumaghanei na yawasa makamakii nonowina ina panani. Ma

---

* **2:12:** Apos 20:1   * **2:13:** Pol, Taitos ivonatawei ku Korint iyamna Korint damsi ivi nuwapoyesi. Ma muriyai Taitos ita nae ku Troas ma nani dobunai Pol yavata iti panapanana da Korint damsi akovisi ita viiya. Ma Pol ku Troas inekiibau ma Taitos iekwa kavai.

nevaneva sago ke ita vivitumaghana na rabobo ina panani.

¹⁶ Iyavo kava rabobo ina panani, ti kurisi na pughu bowana. Ma iyavo kava yawasa ina panani, ti kurisi na pughu ghabughabuna.† Ma iyi kovokovoghina da weni bigana ghamana ina berai?

¹⁷ Tokai ke wawaya viya nakanani, ti na God vonana vaghata ke ita dimadime. Wawayisi ko-roto ghamana iberoberowesi, i nota ghamana da gwabisiyai mane ita viiya. Ma tokai na God ivonatawekai, tuna kubiine ku matana akii nota manininai Keriso varana biibiina kadimadime.

3

Vivaghina vuna.

¹ Kavi karei da kaigheghena meyekai bo? Ke kana berai wawaya viya nakanani, ke akii kay-owana da wawaya vonaviakova ita girumi da tokai wawaya biibiikai ma muriyai kata rui kurimi, bo vonaviakova kubiikai kota girumi ma muriyai kata rui wawaya kurisi.

² Tami na akii vonaviakova, nuwanuwakiiyai igirumi da wawaya peyarisi iti yavi ma akovikai ita viini.

³ Ma koidebei wawaya kurisi da tami na Keriso ina vonaviakova girumina, iyamna tami na kovi tumaghana na ami yawasi ivirai na tuna imatakira da tokai na wawaya maninikai. Weni

---

† **2:16:** Weni miibiina kamoni Pol, Rome dobuna i seri wawayisi isisiyesi. Dobu viruwa ina ghegavovorisi ma ina patumisi ma ina rutinisi ku Rome kwanatuna. Ina tinagerorisi ku kwanatu ina rurui na koroto ghamana ina gayosi. Nani kamoni insens ina kapukapuni na tuna ini matakira patupatumisi kurisi da ina kiivunusi.

girumina na ke inkiyai ita girumi. Girumina na God makamakii nonowina ina Kanuma Vovokaravinai igirumi. Ma ke wakima tepanai ita girumi, wawaya nuwanuwasiyai igirumi.*

⁴ Weni nakanani kaisisiya debadeba, iyamna Keriso iberikai da akii nota ivi rewapana kirakai God kurina.

⁵ Tokai ke kana vona bo, “Akii rewapana kovokovoghina da weni bigana kana berai,” iyamna rewapana God gwabinai kaviiviiya.

⁶ God rewapana iverekai da kabigabiga ina vivaghina vuna kubiine, tuna vivaghinina na Kanuma Vovokaravina tepanai, ke Moses ina vonaviyoyovana tepanai. Moses ina vonaviyoyovana takivini na damona na rabobo, ma Kanuma Vovokaravina, tuna yawasa makamakii nonowina ina vereta.*

⁷ Moses ina vonaviyoyovana na wakima tepanai igirumi. Ma maranai iviiviiya na God kana kadara ioru da Moses iyasegana yavui da maghighina ikadakadari. Namanaki nani yaseganina ikirikiriri, ina rewapana gwabinai patana da irakata kirakai da Israel damsi ke kovokovoghina da Moses maghighina ita kitatupei.*

⁸ Giu katamanina damona na rabobo ma kegha da kana kadara irakata. Maranai God Kanumina kamotiyai ererereghi da ina biga eberaberi na kana kadara irakata da irakata kirakai, ke giu katamana nakanani.

---

* **3:3:** Exod 24:12; Jer 31:33; Ezek 11:19, 36:26   * **3:6:** Jer 31:31

* **3:7:** Exod 34:29

⁹ Keta katamanina na kadakadarina ma kegha da iyavo kava ekivikivini na ku berona ina teresi. Ma keta vuna na kana kadara irakata da irakata kirakai ma takivini na God ina vona da wawaya maninita.

¹⁰ Tuna kubiine vivaghina katamanina kana kadara ikovi, iyamna Keriso varana biibiina na kana kadara irakata kirakai.

¹¹ Vivaghina katamanina kana kadara ekirikiriri ma vivaghina vuna kana kadara na ke meyani ina peki.

¹² Tuna kubiine weni notana ghamana kaviiya da ere tepatorakai kaisisiya.

¹³ Tota ke Moses nakanani, tuna gara iviiya da maghighina iterepapai da Israel damsi ke kovokovoghina maghighina ita kitai maranai nani kadarina ikirikiriri,*

¹⁴ iyamna Israel damsi i nota na gudugudusi, rorova da ku karako vonaviyoyovana katamana iyiyavi na patana da i nota nani terepaparina egudugudui. Ma ini Keresiyana na Keriso kava nani terepaparina ina votawei.

¹⁵ Vonavaghata da karako Israel damsi na Moses ina vonaviyoyovana iyiyavi na patana da nani terepaparina nuwanuwasi egudugudui.

¹⁶ Ma kegha da iyavo kava ina miiritavire Bada kurina na terepaparina ina votawei.*

¹⁷ Weni Badana tisisiyei na Kanuma Vovokaravina. Ma tota iyavo kava Bada Kanumina gwabitiyai emakamakai na vovotaweta.

¹⁸ Tota na maghighita kana terepapara kegha, tuna kubiine wawaya Bada kana kadara

---

* **3:13:** Exod 34:33   * **3:16:** Exod 34:34

gwabitiyai ina kitai. Nani kadarina Bada Kanumina gwabinai epipisi na ita yawasa kudubina eviravirai da tuna maghimaghghina, ma kana kadara gwabitiyai erakarakata kamokamowa.

4

Mura ghamana ma bayawa beroberosi.

¹ God ina vikamyuyuwai weni bigana iverekai da kaberberai. Tuna kubine akii nota ke ita peku.

² Bera gavugavusi ma inimayamayisi kabarei, wawaya ke kata viviberoberowesi, ma God vonana ke kata vivikuvirevirei. God ku matana, vonav-aghata debiiyai kaisisiyei da wawaya ina kitikai da tokai maninikai.

³ Keriso varana biibiina kadimadime i ma iyavo kava i damona na rabobo, nani wawayisi akii sisiya damina ke ita viiviiya, iyamna ti na gudugudusi.

⁴ Nani wawayisi Keriso varana biibiina ke ita vivitumaghane i iyamna Seitan, tuna weni dobuna ina bada berona, imiiripaparisi da ke kovokovoghina da varana ina yasegana ita kitai. Ma Keriso na God maghimaghghina.

⁵ Kadimadima da Yesu Keriso na Bada. Ma ke kata dimadima da wawaya iti gheghenikai, iyamna tokai na ami bigabiga kava Yesu kubiine.

⁶ God ivona bo, “Yasegana nubakutuva kamoni ina ruyaghari.” Ma bade iberai da ina yasegana nuwanuwata kamoni ina ruyasegana. Ma Yesu maghighina ina yasegana takitakitai na God kana kadara akovina taviiviini.*

---

* 4:6: Gen 1:3

⁷ Ma nani akovina nakanani ma mura ghamana gwabikiiyai ma tokai na wawayota, mitamitakai nakanani ma bayawa beroberosi dobodobowai ita vopasipasi. Ma namanaki mitamitakai, God ina rewapana ghamanakina kaidebei wawaya kurisi, inakovi da nani rewapanina na God rapenai, ke tokai rapekiiyai.

⁸ Nuwapoya ipeyari kirakai kapanapanani ma vita irakata kirakai kakavakavari ma kegha da patana da kamiimiiri. Mara viya akii nota er-
agharagha da aviyavisina kata berai ma ke meyani akii nota ita peku.

⁹ Kakii ghavighaviya ipeyari ma kegha da God ke meyani ita voterekai. Ma namanaki wawaya eraravikai kapekupeku ku dowo ma ke kata raborabobo.

¹⁰ Mara ku peyarina akii ku biga kamona ininikai eriririmona da wawaya ini rabobokai Yesu nakanani. Ma tokai yawayawasikai kubiine, kaimatakira da Yesu tuna yawayawana.

¹¹ Akii yawasa kamoni mara nonowa kano-
tanotai da mara sago wawaya ini rabobokai Yesu kubiine. Tupuwikai ke makamakii nonowisi ma kegha da kaidebei da Yesu tuna yawayawana.

¹² Ma vaghina, tokai na rabobo damina kavi-
iviiya ma tami, na yawasa makamakii nonowina damina koviiviiya.

¹³ Giruma katamana ivona bo, “God
avi tumaghane na avi sisiyei.” Ma tokai nakanani kaitumaghana na God varana biibiina kaisisiyei,
*

---

* **4:13:** Psa 116:10

¹⁴ iyamna takovi da God iberai da Bada Yesu rabobowai ivomiiri, bade ina berai da tota rabobowai tavomiiri. Ma peyarita Yesu ina rutinita da God kurina.

¹⁵ Weni nuwapoyisi peyarina kapanapanani na tami ami biibiina kubiine. Ma wawaya God ina agabiibai damina eviiviya na inuwatinisi da vitumaghana damsi i koroto ku kamona erurui da ekalesiya erakaradata. Ma vikiikiwa God kurina ina rakata da bade kana kadara ina rakata kirakai.

Vitumaghana tepanai tamakai.

¹⁶ Tuna kubiine akii nota ke meyani ita peku. Namanaki da tupuwikai nuwatuwai eberoero, ma kegha da God kanumikai mara nonowa ivuni.

¹⁷ Ma weni nuwapoyisi kapanapanani na ke ina makai gurina, ti na bera gisigisisi. Ma nuwapoyisi kubiine God ini miyekai da kana kadara makamakii nonowina ku kamona kana rui. Weni miyiina na irakata kirakai, ke nani nuwapoyisi nakanani.

¹⁸ Tuna kubiine tokai ke weni dobuna yawasina kata notanota kirakiiyei ma kanuma yawasina kava kanotanotatupei. Aviyavisina dobuwai kakitakitai na emakamakai da mara tupona kava. Ma aviyavisina ke kata kitakitai na tuna na makamakii nonowina.

5

¹ Takovi da tupuwita na nakanani ma yobe. Tarabobo na nani yobena bade kana mara ina kovi. Ma God numa vuna makamakii nonowina kunumai ivovunaghi kubiita, tupuwita

ini vuni ma ina vereta. Nani numasi na ke wawaya ita vowai.

² Weni dobunai tavivi koyakoyagha na tavovokwarakwara. Ita kayowana ghamana da ita numa kunumai ku roguna tarui,

³ iyamna taghae ku kunuma na ke kanumita kava ina makai ma tupuwita vusi yavata.

⁴ Ma weni dobuna yobena kamoni tamakamakai ma tamagumagura na vita ghamana takavakavari, tavovokwarakwara ma tikamaghiyei. Ke weni dobuna tupuwina kata babarei, ma ita kayowana ghamana da kunuma tupuwina taviya. Ma tupuwita dobuwai na raborabobosi, tavoteresi ma tadamana da tarui ku tupuwa makamakii nonowisi.

⁵ Weni tuna kubiine God iyamonita. Ma ina Kanuma Vovokaravina ivereta na ivi matakira da ina vonakiiyapa bagibagisi kurita iterei. Mara epipisi da aviyavisina kudubina ivovunaghi kubiita na ina vereta.

⁶ Ma takovi da namanaki dobuwai tamakamakai ma tamagumagura ma bade ke Bada yavata kunumai kata makamakai. Ma kegha da mara nonowa ita nota irewapana.

⁷ Tuna kubiine ke aviyavisina dobuwai takitakitai na tepanai tamakai ma vitumaghana kava tepanai tamakai.

⁸ Ita nota irewapana da tarabobo ma tanae da Bada yavata tamakai.

⁹ Namanaki dobuwai tamakamakai bo kunumai tamakamakai, ita kayowana ghamana da tabera bubuni da Bada tinuwabiibiini.

¹⁰ Mara damonai peyarita Keriso maghinonai tamiiri ma sago sago duma ita bera kubiine

ini tupavireta. Ma ita bera biibiisi miiyiina ina vereta ma bade ita bera beroberosi miiyiina ina vereta.*

Keriso tepanai na God yavata tinuwasago.

¹¹ Bada tayabumanei ma tavokaravei iyamna takovi da ita miiya ina vereta. Tuna kubiine wawaya mara nonowa kavonavonesi da tuna kava ini tumaghanei. God iakova kirakiyekai da manikai ma akayokayowei da tami bade nuwanuwami kamoni nakanani konakovikai.

¹² Ke kona notai da kaigheghena meyekai. Kegha, akii kayowana da aviyavisina kana bera da tami kona kawabiibiyekai. Ma maranai iyavo kava dobu kana bera matasiyai ekitakitai ma ighegheni na konakovi da ikikava kona vonapotesi. Kona vonesi da aviyavisina wawaya nuwanuwana kamoni na bera ghamana.

¹³ Ma mikedda wawaya enotanotai da tokai kaneghanegha na ke kata vivinuwapoyei, iyamna God kana kadara kubiine kabigabiga. Ma mikedda tokai akakovikai na kovokovoghina da kani vitemi.

¹⁴ Mara nonowa Keriso ina nuwaviina ibadeta. Wawaya sago kava, tuna Yesu Keriso na peyarita kubiita irabobo. Tuna notanai na ita bera waduwadubosi ita yawasa kamoni na tikovi tuwanonowi.

¹⁵ Keriso irabobo kubiita ma God iberai da rabobowai ivomiiri. Ma tota iyavo kava yawasa gwabinai taviya na ita yawasa ku kamona ke tota mani ita kayowana taberai ma Keriso ina kayowana.

---

* **5:10:** Rom 14:10

¹⁶ Kavi Keresiyana na ikikava wawaya karuvaruvisi na kavirai. Karako na ke dobu ina yawasa notasiyai kata ruvaruvisi. Vonavaghata da rorova Keriso nakanani karuvai ma karako kakovi na kavoterei.

¹⁷ Tuna kubiine wawaya ini Keresiyana na God ina bera da tuna wawaya vuna, ina yawasa wadubona ina kovi ma yawasa vuna ini karei.

¹⁸ God weni berasi kudubina iberai kubiita. Rorova God yavata tavi makiiberowana, ma Keriso ina bera kubiine, God ivii meyeta da yavata tinuwasago. Ma wekarakava akii biga iverekai da wawaya nuwanuwasi kata tinavirai da ti bade God yavata vimakiiberowana ita voterei ma iti nuwasago.

¹⁹ Akii sisiya na weni. Keriso tepanai God wawaya kudubisi taraboga evereveresi da tuna yavata vimakiiberowana ita voterei ma iti nuwasago da i berabero ita notatawei ma ke iti yavi. Ma tuna sisiyina iverekai da wawaya kurisi kaiyonayonei.

²⁰ Keriso ivinekai ma ivonatawekai da God kubiine kati sisiya. Keriso avanai nuwanuwakii kudubinai kainowi kurimi da God yavata vimakiiberowana kovoterei, kovi vaghinei da yavata koni nuwasago.

²¹ Keriso ke sago ina berabero. Ma God iberai da tota ita berabero vitana Keriso ikavari. Tuna kubiine Keriso yavata tinuwasago bubuna da God ina voneta da tota na ina wawaya maninita.

6

¹ God yavata kabigabiga patapata, tuna kubiine kavonavonemi da God ina agabiibai evereveremi

na ke kona barei.

² God ivona bo,

“Marana vaghata ipisi da ati vitemi
na ami tou avi yanei,
ma marana ipisi da ati yawasimi
na aberai.”*

Ma kovi yana, wekarakava na marana vaghata,
God ini vitemi. Karako na marana inekiibau da
God ini yawasimi.

³ Ke meyani kana bera beroi da wawaya
ina peku, iyamna ke kata kayokayowei da wawaya
akii biga varana ina kiiviberoi.

⁴ Kegha da bera kudubina kaberabera bubuni
na kaimatakira da tokai na God ina bigabiga.
Namanaki nuwapoya ma piropiro kapanapanani,
ma nuwanubiyai ma akii nota kudubinai kabiga-
biga.

⁵ Wawaya eraravikai, ku gabura etereterekai,
ma korotowai ekayakayaya kurikai. Biga irakata
kirakai kaberaberai da ke kata kenakena bubuna
ma vitonara ekarakarikai.*

⁶ Nota yagharina, nuwagiura, nuwanuba ma
agabiibai gwabikiiyai, ma nakanani kaimatakira
da tokai na God ina bigabiga. Kanuma Vo-
vokaravina tepanai, akii nuwaviina na nuwavi-
ina vaghata.

⁷ Akii sisiya na vonavaghata, ma akii rewa-
pana God gwabinai kaviiviiya. Tokai wawaya
maninikai God ku matana, tuna kubiine kanuma
ina ku nevaneva kaighaviya, katagheyakiiyai
kakayakayaya ma dugekiiyai kagudugudu.

---

* 6:2: Isa 49:8   * 6:5: Apos 16:23

⁸ Wawaya viya ekawakawabiibiyekai ma viya ekawakawaberokai. Viya ikawapatekai ma viya igheghenikai. Ma tokai na vonavaghata kadi-madime i ma kegha da wawaya evonavona da viviberokai.

⁹ Wawaya viya evonavona da tokai na wawaya wapawapa ma kegha da dobu nununai kakii vava irakata. Kitana nakanani ma kata raborabobo ma kegha da yawayawasikai. Ewidiwidikai ma ke ita kiikiivunukai.

¹⁰ Nuwapoya kapanapanani ma kegha da mara nonowa kainuwabiibai. Tokai moyamoyakikai ma kegha da wawaya peyarina mura kavereveresi. Dobu kana mura na ke gwabikiiyai ma aviyavisina God evereverekai na iyamna irakata kirakai.

¹¹ Ma tami Korint dami kurimi ke sago aviyavisina akii nota kamoni kata gavui, peyarina kavi sisiyei. Nuwanuwakai kudubina kavotawei kurimi.

¹² Tokai nuwanuwakai ke kata gudui kurimi, ma tami na nuwanuwami kogudui kurikai.

¹³ Ma wekarakava aisisiya kurimi nakanani ma natunatuku kurisi ata vivisisiya. Nuwanuwakai ikikava kavotawei kurimi, bade nakanani nuwanuwami kona votawei kurikai.

Iyavo kava ke ita vivitumaghana na ke yavata koni kiikapu.

¹⁴ Iyavo kava ke ita vivitumaghana na ke yavata koni kiikapu. Ikikava biibiina ma berona ini kiikapu? Yasegana ma nubakutuva ke ina makii patapata.

15 Ikikava Keriso ma Beliya ini nuwasago?* Ke ruvaruvana da vitumaghana wawayina ma ke vitumaghana wawayina ini sago bubunisi.

16 Tota na God Yawayawana ina taparoro numana. Ma ikikava God ina taparoro numana ma kokoitau yavata vivaghina ina berai? God namada ivona bo,

“Taku aku wawaya gwabisiyai ana makamakai
ma kamosiyai ana bababa.
Taku na i God
ma ti na aku wawaya.”*

17 Tuna kubiine Bada ivona bo,

“Iyavo kava ke iti tumaghana
na kokiibutawesi
da bogiiyai kona makai.
Sawara ma wawaya puyapuyakisi ke
kona votovoni
na ani vaghinei da tami na aku wawaya.”*

18 Ma Bada Rewapana Kirakiina ivona bo,

“Nani maranai taku na ami Mamai
ma tami na natunatuku.”*

7

¹ Turaturaku, tami nuwanuwaku. God namada weni vonakiiyapisi bagibagisi iterei kurita. Tuna kubiine aviyavisina kudubina tupuwita ma kanumita idadabui na takowatawei. Ma ita yawasa tavirai da biibiina kavakava, taberai da vovokaravita, iyamna God tayabuyabumanei.

---

* **6:15:** Hibru damsi Seitan ivi vavei ‘Beliya.’ Ma nani vavana weni do bunai Pol igirumi. * **6:16:** Lev 26:12; Ezek 37:27; 1Kor 3:16, 6:19 * **6:17:** Isa 52:11; Ezek 20:34 * **6:18:** 2Sam 7:14; 1Chr 17:13; Isa 43:6; Jer 31:9

Pol ina nuwabiibai.

² Nuwanuwami kovotawei kurikai. Ke sago wawaya kata kiiviberoi, wawaya i vitumaghana ke kata resoi, ma wawaya ke kati beroberowesi.

³ Weni aisisiyei na ke ata vonavona da tami wawaya beroberomi, iyamna namada avonemi da akii nuwaviina irakata kirakai kurimi. Ke sago aviyavisina ini bogebogeta, ke rabobo bo aviyavisina yawasa kamonai.

⁴ Taku varami avi yanei na aigheghena kiraki-iyemi. Ekiikiiepepiku da akii nuwapoya peyarina ku kamona na ke aku nota ita pekupeku, ma mara nonowa ainuwabiibii kirakai.

⁵ Maranai kanekiibau ku Masedoniya dobuna na ke kati yakam, akii nuwapoya patana da ipeyari, vitupaketowana irakata ma nuwanuwakai kamonai na kayabuyabumana.*

⁶ Ma God wawaya nota pekupekusi nuwanuba evereveresi. Tokai bade nakanani iberai kurikai, maranai Taitos inekiibau na nuwanuba kapanani.

⁷ Inekiibau na kavi nuwabiibiiyei, ma ke tuna kava. Ivonaverekai da ikikava inumataya kurimi na tami Korint dami kokiiepepai ma nuwanuba koverei na tuna bade kavi nuwabiibiiyei. Ma rorova agiruma da ayeghimi na Taitos ivi akovikai da tami kovi nuwapoya kirakai da ami berabero kovoterei. Ma ivonekai da ami kayowana ghamana da kota kitiku. Ma mara nonowa konotanotiku na ainuwabiibii kirakiyei.

⁸ Agiruma kurimi ma ayeghimi na taku ke ati nuwapoyei. Kegha da avi nuwapoya da mara

---

* 7:5: 2Kor 2:13

gisina kava nuwavisi averemi,

⁹ ma wekarakava ainuwabiibai da ami nuwavisi iberimi da ami yawasa kovirai. Ami nuwavisi na God ina kayowanai, tuna kubiine aviyavisina kabera na ke kata kiiviberomi,

¹⁰ iyamna God nuwavisi ina vereta na ina berita da berabero tavoterei ma ini yawasita. Muriyai nani nuwavisina ini kovi tuwanonowi. Ma dobu yawasina nuwavisi ina vereta ma damonai na tarabobo.

¹¹ Ma ami nuwavisi na God ina kayowanai. Ma kokitai, biibiina kubiimi iberai. Iberimi da kovi dagudagu da berabero kamomiyai koti kovini ma nuwanuwami yagharinai kota makai. Iberimi da kotataghana, nuwanuwam ipughu, ma kovi nuwapoya. Ma ami nota ivi rewapana da yaghiyaghinai berabero wawayina kovogha koverei na peyarina kobera bubuna kirakiiyei. Weni berana ku kudubina na kovi debe meyemi da ke tami kami wavu.

¹² Rorova agiruma kurimi ma aku nota ghamana na ke berabero wawayina ati wavui bo meni wawayina ikiiviberoi na ati sisiyei. Agiruma da taraboga ata veremi da God ku matana koti debei da ikikava ami nuwaviina kurikai irakata.

¹³ Kovi debei na ikiiepepikai.

Kavi nuwabiibiiyemi ma bade ku tepana Taitos kakitai na ivonekai da ikikava kovi kiikiwei ma kana nuwapoya peyarina kovi kovini na kavi nuwabiibii kirakiiyemi.

¹⁴ Avonei da tami wawaya biibiimi ma ke kota tereoruweku. Ikikava mara nonowa vonavaghata avivi sisiyei kurimi, nakanani vonavaghata

avi sisiyei Taitos kurina maranai akawabiibiiyemi. Tami mani kovi debei da vonavaghata.

¹⁵ Ma Taitos ina nuwaviina kurimi irakata, iyamna ami votekateka ma bade ikikava ere yabuyabumanimi ma ere kirokiromi kovi kiikiwei na peyarina enotanotai.

¹⁶ Kovokovoghina da ani tumaghanemi ma tepamiyai anitukikita, tuna kubiine na ainuwabiibii kirakai.

8

Keresiyana i verena.

¹ Varevaresikai, kakayokayowei da kotakovi da ikikava Keresiyana damsi Masedoniya kamoni God ina agabiibai damina iviia.*

² Ti damsi na nuwapoya ipeyari ipanapanani, ma kegha da i nuwabiibai irakata kirakai da namanaki ti moyamoyakisi ma i verena irakata kirakai.

³ Avonavonemi da ti damsi na aviyavisina gwabisiyai na iverena, ma bade ku tepana iterei.

⁴ Ti mani i kayowanai ivi nowi kurikai da taraboga kata veresi da God ina wawaya Judiya kamoni iti vitesi.

⁵ Ma tokai ke kata notai da nakanani ita verena, ma kegha da ivere meyesi Bada kurina da ivotekateka, ma muriyai God ina kayowanai ivere meyesi tokai kurikai da ivotekateka.

⁶ Tuna kubiine Taitos katupeyi da ina biga gwabimiyai ivi karei na ini kovini da tami bade kona votekateka, ini vitemi da ami verena ere nuwaviinimi kona berai.

---

* **8:1:** Rom 15:26

⁷ Tami gwabimiyai na ami mura irakata. Nani murina na weni. Ami vitumaghana, ami sisiya, ami nuwagiura, ikikava nuwanuwami kudubinai wawaya koivitesi, ma ami nuwaviina kurikai yavata. Tuna kubiine kakayokayowemi da bade nuwanuwami kudubinai weni verena bigana kona berai.

⁸ Ke ata darudarumi da tami nakanani kona verena. Ma kegha da ata vonavinotimi da ikikava Keresiyana Masedoniya kamoni iverena. Ma aku kayowana da nakanani kona verena da ami nuwaviina koni debei.

⁹ Ma konotai da Bada Yesu Keriso ina agabiibai irakata kirakai kurita. Ina yawasa biibiina peyarina ivoterei ma tami kubiimi ioru ku dobu da ivi wawayota. Iberai da tami wawayota na yawasa biibiina kota panani.

¹⁰ Aku nota na weni. Ibiibai da aviyavisina raviravi madeghinai kovi karei na karako koti kovini. Tami kovi nao da verena kovi karei ma kamoni ami kayowana ghamana da nani bigana kota berai.

¹¹ Vaghina, bigana kovi karei na kovi kovini! Ikikava nimonimoriyai kovivi nuwanotanota da kota verena na nuwanuwami kudubinai berana koberai. Wekarakava aviyavisina gisina gwabimiyai na koverena.

¹² Mikeda nuwanuwami kudubinai kona verena na God ami verena ini nuwabiibiyei, iakovi da ruvamiyai koverena. God iakovi da aviyavisina ke gwabimiyai na ke kovokovoghina da kona verena.

¹³ Ke ata kayokayowei da vita ghamana ata veremi da wawaya viya kii vita ati tekai. Ana berai da koni kovokovoghana.

14 Ma wekarakava na ami mura irakata na ibiibai da wawaya gwabisiyai ivi kegha na koti vitesi. Nakanani bade tami koti kegha ma ti kovokovoghisi da iti vitemi. Nakanani kona berai na koni kovokovoghana.

15 Giruma katamana ivona bo, “Wawaya iyavo kava iyuna kirakai na ke ita sasara. Ma iyavo kava gisivaghina iviyya na ke ita gisi kirakai. Tuna kubiine iyavo kava iyuyuna na ruvasiyai kava.”*

Taitos ma iyavo kava ikaeturanei.

16 God aikiikiwei da ikikava taku akayokay-owana kirakiiyemi na bade nakanani God ib-erai da Taitos nuwanuwana kudubinai ekayokay-owemi.

17 Kavonei da ita numataya kurimi na nuwabi-ibiiyai ivi vaghinei. Ma tuna namada nota iviyya da ita nae, tuna kubiine nuwanuwana kudubinai ina vomiri kurimi.

18 Varesita sago Taitos yavata kana vonatawesi kurimi. Tomowina na God varana biibiina ed-imadimeyi ma vitumaghana damsi peyarisi tuna igheghena kirakiiyei.

19 Ma ivinei da akii baba ku kamona iti kaeturaneikai. Ini vitekai da ita verena kana kavari kana nae ku Jerusalem. Weni bigana kana berai da Bada kana kadara ina rakata ma kani debekai da akii kayowana da wawaya kani vitesi.

20 Kana kitaruvai da ami verena ghamana kana koyagha bubuni da wawaya ke ina vona da kabera wapawapai.

---

* 8:15: Exod 16:18

²¹ Akii nota da bera maninina kava kana berai, ke Bada ku matana kava ma bade wawaya ku matasi nakanani.*

²² Ma ku tepana varesita sago na Taitos yavata kavonavonatawei kurimi. Mara ipeyari yavata kabigabiga ma kapanani da ina nota kudubinai ebigabiga. Ma wekarakava ina nota ghamana tami kurimi da nuwanuwana kudubina ini vitemi.

²³ Ma Taitos na kaku viruwa ma yavata kamomiyai kabigabiga patapata. Ma bade Keresiyana damsi varevaresita ruwa ivinesi da kubiisi ebababa ma ivi ruwa Keriso kana kadara kubiine mara nonowa i bera na maninisi kavakava.

²⁴ Weni wawayisi kurisi kovi debei da ami nuwaviina irakata. Ma Keresiyana peyarisi sisiyimi ini yanei ma ini tumaghana da kakawakawabiibiyemi na vonavaghata.

9

Verena vitumaghana damsi kubiisi.

¹ Avi kubiine kurimi ata giruma da ami verena vitumaghana damsi Jerusalem kamoni kubiisi kota terei?

² Iyamna akovi da namada nota koviiya da kona verena, tuna kubiine Masedoniya damsi kurisi na akawakawabiibiyemi, ma avonavonesi bo, “Varevaresita Akeya dobuna kamoni raviravi madeghinai namada ivovunagha da ina verena.” Wawaya peyarisi ami vosabibira sisiyina ivi yanei ma vidagudagu ivi karei.*

* 8:21: Prov 3:4

* 9:2: Korint kwanatuna na Akeya dobuna kamoni.

³ Ma wekarakava na varevaresita ivi aroba avonavonatawesi kurimi da ina rugenarimi ma akovimi ina viiya da akii vigheghena na ke kwebuna, iyamna namada avonesi da kovovunagha ma koikoyakoyagha.

⁴ Ke aku kayowana da Masedoniya damsi yavata kata pisi na ata pananimi da ke kota vovunagha. Mikeda nakanani ita tupuwa na atinimaya kirakai, iyamna namada avi tumaghana da kobera bubuni. Ma akovi da tami yavata bade kotinimaya.

⁵ Tuna kubiine anotai da ibiibai da varevaresita ivi aroba ana vonatawesi da ini nao kurimi da ikikava kovonakiiyapa da ami verena kota terei na kona terei. Weni nakanani taberai na ini matakira da nuwanuwami biibiinai kovereverena ma ke wawaya ita darudarumi da kota verena.

⁶ Konota bubuna da wawaya pei gisina ina voni na vavai gisina ina panani, ma wawaya pei ghamana ina voni na vavai ghamana ina panani.

⁷ Wawaya sago sago duma na ina kayowanai ina verena, nuwabiibiiyai ma nuwanuwana kudubinai, ma ke nuwatepanai bo wawaya ina darui da ina verena, iyamna iyavo kava nuwabiibiiyai ina verena na ti damsi God ina kayowana ghamana.

⁸ God ina agabiibai irakata ma ruvaruvana da ami kayowana avai na ghamanakina ina veremi da ina sasara ma kovokovoghina da mara nonowa kona vereverena wawaya kurisi.

⁹ Giruma katamana ivona bo,
 “Nuwanuwana kudubinai moyamoyakisi kurisi
 evereverena kirakai,
 ma ina bera maninisi na ina makii nonowa.”*

---

* 9:9: Psa 112:9

¹⁰ God kava pei wawaya evereveresi da evovoni ma vavai epanapanani da ekamkam. Ma tami bade nakanani pei peyarina ina veremi da kona voni, ma ina berai da ina rakata da yaba maranai na vavai ghamana kona panani ma ami agabiibai wawaya kurisi ina rakata.*

¹¹ Mura ghamana ina veremi da ami agabiibai wawaya kurisi ina rakata mara ku peyarina ma bade ami verena kani damani wawaya kurisi da God ini kiikiwa kirakiiyei.

¹² Weni verenina koberaberai na vitumaghana damsi Jerusalem kamoni i nuwapoya ini kovini ma ke tuna kava. Bade ina berai da wawaya peyarisi God ina vokavakavari ma ini kiikiwa kirakiiyei.

¹³ Ami verena ina rakata na ini matakira da Keriso varana biibiina kovi tumaghane ma kovovotekatekei. Ma wawaya peyarisi ami nuwaviina kubiine God ini ghegheni.

¹⁴ I nota ghamanakina tami gwabimiyai, tuna kubiine ina nipowana kubiimi, iyamna God ina agabiibai ghamana kurimi ivi debei.

¹⁵ God tikiikiwei ina puyo notakavakavana kubiine.

10

Pol ina biga ivi tarapaparanei.

¹ Taku Pol, wekarakava taku mani ainowi kurimi. Wawaya viya kamomiyai isisiya da maranai taku tami yavata na aikawapotapota ma anenekuyowemi na aikawakiibagibagi. Ma

---

* **9:10:** Isa 55:10

kegha, Keriso ina viyamoyamonai ma ina agabi-
ibiiyai

² ainowi kurimi da ke kona tupeku da
ani kawakiibagibagi maranai ana nekiibau
kurimi. Ma meni wawayisi enotanotai da
aviyavisina kaberberai na dobu kana yawasa,
kovokovoghina da ti wawayisi ana yegha
kirakiiyesi.

³ Vonavaghata da tota dobuwai tamakamakai,
ma kegha da ke dobu notasi iti badekai da
kata vivighaviya.

⁴ Ma vighaviya kubiine na ke dobu iyosi
kata kavakavara ma God ina kapiya rewapana
kirakiisi kakavakavara da kakii ghavighaviya i
vovokuta gawarisi kagavogavovori.

⁵ Sisiya vibero kagheghegavovori ma kayotata
sisiyisi God varana biibiina ikawapatei na kami-
imiiripotei. Ma wawaya nuwanuwasi katitinavi-
rai da nota kawakiikiisi ina voterei ma Keriso
ina votekatekei.

⁶ Koni debemi kurikai da tami vovotekatekami
ma nani murinai iyavo kava patana da ke
ita vovotekateka na namada kavovunagha da
kovogha kana veresi.

⁷ Tami na wawaya ina yawasa tepana kava
kokitakitai. Meni wawayina enotanota meyei da
tuna na Keriso ina rewapana gwabinai na enota
kamowi, iyamna tokai na bade nakanani ina re-
wapana gwabikiiyai.

⁸ Bada Yesu Keriso rewapana iverekai da tami
kata kiipepimi kubiine ma ke ami nota kati beroi
kubiine. Rewapanina iverekai da kati vitemi da
ami vitumaghana ita rakata kamowa. Ma weni

rewapanina kubiine kakayokayotata kirakai ma ke kata vivinimaya.

⁹ Taku ke ata kayokayowei da aku giruma kamonai na ati yabuyabumanimi.

¹⁰ Wawaya viya evonavona bo, “Pol ina giruma na sisiya bagibagisi ma vitasi, ma maranai tuna gwabitiyai na tuna na mitamitana ma ke kovokovoghina da debiiyai ina dima bubuna, ina sisiya na kwebusi.”

¹¹ Nani wawayisi itakovi da ikikava kagirugiruma kurimi na maranai kana nekiibau, nakanani kana berai kurimi.

¹² Ma nani wawayisi evonavonemi da ti na ighe kirakai, ma tokai ke meyani kana berai da nani wawayisi nakanani. Wawayisi na ti mani kamosiyai eruvaruva meyesi ma igheghena meyesi da ti na wawaya ghamaghamasi. Inghanegha ghagha!

¹³ Ma tokai na God biga iverekai kaberaberai na tuna ruvanai kava kana kayotata, ke kana kayotata wapawapa. Ma tami yavata nani ruvana kamonai, iyamna akii biga kamomiyai emakamakai. Tuna kubiine wawaya kurisi kakawakawabiibiyemi.

¹⁴ Ma tami na akii biga kamonai, tuna kubiine kavi nao da Keriso varana biibiina kapiyei kurimi na nani ruvana God iverekai na ke kata kuyowei.

¹⁵ Wawaya viya i biga iberai na ke kani bero da tokai kana kawakawabiibii meyekai nani bigana kubiine. Kakii ruva God itereterei na nani dobunai kava kani parata. Ma kanotanotai da maranai ami vitumaghana ina rakarakata, akii biga kamomiyai nakeda ina rakata kamowa.

16 Tuna murinai Keriso varana biibiina kana dimei dobu viya kamosiyai. Ma ke kana berai da wawaya viruwa biga namada iberai ti mani i parata kamoni na kana vona da tokai kabera.

17 Ma giruma katamana evonavona bo, “Iyai ekayokayowei da ini gheghena na aviyavisina Bada iberai, tuna kava ini ghegheni.”*

18 Ma wawaya ini gheghena meyei na God ke ini vaghinei. God ina kina kava wawaya ini ghegheni.

11

Pol ma aposol viviberosi.

1 Kayotata sisiyisi avi sisiyei na sisiya neghaneghasi. Ma ainowi da kona notatawei ma aitumaghanemi da namada nakanani koberai.

2 God gwabinai nuwakapi notana aviiya, iyamna ina kayowana da tuna kava kona vokavakavari ma koni tumaghanei. Namada avopaparimi da tami na Keriso rapenai. Akayokayowei da koni patutu kirakai, nakanani ma wiwike gubugubu kana vopapara kurina iti patutu ma ita makamakai bubuna da i tavine kana ku mara.

3 Ma ayabuyabumana da aviyavisina itupuwa Adam kawana Eve kurina na ina tupuwa kurimi. Mota iakova kirakai, iberai da Eve bera berona iberai. Maghimaghighina tuna ami nota yagharisi ini berai da tami na ke koni patutu kamowa Keriso kurina,*

---

* 10:17: Jer 9:24   * 11:3: Gen 3:1-5, 13

⁴ iyamna wawaya kokitakitakuyowesi da kurimi erurui ma edimadima na Yesu bogiiyai isisiyei, ke Yesu vaghata kadime i nakanani. Kanuma Vovokaravina ma Yesu varana biibiina namada gwabikiiyai koviiya. Ma avi kubiine nani damsi kanuma bogiiyai ma vara bogiiyai edimadime i na koivaghinei ma koiyana bogiisi?

⁵ Ma konotanotai da nani damsi na aposol ghamaghamasi, ma taku na avai? Taku na wawaya wapawapa, bo?

⁶ Vonavaghata da taku ke kweyakweyaku da ati sisiyavigayagaya, ma kegha da akova vaghata na gwabikuwai. Mara ku peyarina kavi debei kurimi da tokai na aposol vaghata.

⁷ God varana biibiina adime i kurimi na ke miiya kubiine. Atereoruwe meyeku da tami ata kiipepimi. Tuna na aku berabero, bo?

⁸ Keresiyana viya gwabisiyai vivita aviiya, mane everevereku da gwabimiyai abigabiga. Nakanani ma gwabisiyai ata yapi da tami ati vitemi.

⁹ Ma taku gwabimiyai na ke vivita kubiine atinibarimi. Maranai vivita akayokayowei na varevaresita Masedoniya kamoni ipisi na aku kayowana peyarina ikavarapiyei. Karako da nokon ku marana na ke meyani aninibarimi.*

¹⁰ Keriso ina vonavaghata mara nonowa gwabikuwai. Ma tuna tepanai avonavona da ke meni wawayina Akeya dobuna kamoni ina vonataniku da aku kayotata ana voterei. Mara nonowa wawaya avonavonesi da adimadima kurimi na ke koti miiyeku.

---

* 11:9: Plp 4:15-18

¹¹ Ma avi kubiine nakanani aisisiya? Ke ata vivinuwaviina kurimi bo? God iakovi da taku aku nuwaviina irakata kirakai kurimi!

¹² Aku bera ke ana voterei. Abigabiga kamomiyai na ke sago vivita gwabimiyai ana viiya. Nakanani aberabera da nani wawayisi evonavona da ti na aposol na ana gudusi. Ke kovokovoghina da i biga kubiine ina kayotata. Ke ina vona da bera peyarina eberabera na tokai nakanani.

¹³ Nani damsi na ke aposol vaghata, ti na aposol viviberosi. I biga na vibero kavakava. Ma eberaberavigayagaya da ti wawayisi na nakanani ma Keriso ina aposol vaghata.

¹⁴ Weni berasi na ke taveyiyei. Seitan bade eberaberavigayagaya da tuna nakanani ma aneya kadakadarina.

¹⁵ Tuna kubiine ke kona tataghana maranai Seitan ina bigabiga ina beravigayagaya da ti nakanani ma Bada ina bigabiga vovokaravisi. I vibero kubiine na damonai kovogha ina viiya.

Pol ikayotata da ivokwarakwa kirakai.

¹⁶ Ana vona meyemi. Ke kona notai da taku neghaneghaku. Ma iyi tam kuta notai da taku nakanani na namanaki, kuti vaghineku da ata kayotata.

¹⁷ Vona bubuna da kayotata sisiyisi aisisiyei na ke Bada gwabinai ata viiya. Weni sisiyisi na taku mani aku kayowanai avi neganeghasisiya.

¹⁸ Ma wawaya ipeyari dobu yawasina ekivikivini da ekayokayotata, tuna kubiine na taku bade ana kayotata.

¹⁹ Ma tami konotai da koakova kirakai, nuwabi-ibiiyai koivaghinei da wawaya neghaneghasi erurui kurimi.

²⁰ Koivaghinei da wawayisi eberaberimi da tami na i sleiv da i kayowana peyarina kober-aberai. Ti na ami sawara kudubina irapenei, iber-oberowemi, ekitakitaoruwemi ma nevanevami etapitapini.

²¹ Vona bubuna, ainimaya da tokai kamitamita da ke nakanani kati bademi.

Ma wawayisi i nota ini rewapana da aviyavisina ina kayokayotatei na taku bade aku nota ini rewapana da ana kayotata. Taku aisisiya na nakanani ma wawaya neghaneghana.

²² Ekayokayotata da ti na Hibru gamona isisiya, evonavona da ti na Israel damsi, ma isisiya da ti na Abraham tupurereghina, bo? Taku bade nakanani.

²³ Ti na Keriso ina bigabiga, bo? Taku bade, ma aku biga kamonai aghekuyowesi. Aisisiya nakanani ma tomowa neghaneghaku. Ma kegha da taku abiga kirakai, ma ku gabura itere kirakiiyeku, iwidi kirakiiyeku ma ku rabobo ivi riya kirakiiyeku mara ipeyari. Weni berasi kuriku itupuwa kirakai, ke ti nakanani.*

²⁴ Jiu damsi ikwapukwapuku na mara nonowa na kaku kwapu na ivi 39.* Mara ivi miikovi nakanani iberai kuriku.*

---

* **11:23:** Apos 16:23

ina vonakiiyaragha da wawaya kana kovogha na kana kwapu ivi 40 na rabobo kana ruva. Pol ivona da kana kwapu na ivi 39 na ivi debei da ku rabobo ivi riyei.

* **11:24:** Vitupavira badana
* **11:24:** Deut 25:3

²⁵ Ma mara aroba wawaya iwidiku ma mara sago wakimiyai iraviku da ku rabobo ivi riyeku. Mara aroba wakiiyai amonu ma nani kamonai mara sago kava na yegiiyai atenuma kupom da atenuma mareba.*

²⁶ Mara nonowa abababa ma mara ipeyari aku baba kamonai na nuwapoya bogii ma bogiiyai apanapanani. Gisina kava rabobo ata panani okowa veraverusi kamonai, yapiyapi gwabisiyai, taku mani aku wawaya Jiu damsi kamosiyai ma bade kupuna damsi kamosiyai, kwanatu kamosiyai ma bade dobu makiiwapasi kamosiyai, yegiiyai ma bade Keresiyana viviberosi gwabisiyai.*

²⁷ Taku abigabiga kirakai ma vita ghamana akavakavari. Mara ipeyari ke ata kenakena bubuna, kaku vavai kegha da vitonara ekarakariku, kaiyoku ekanakana ma kaku gara kegha da nuba evowavowiku.

²⁸ Weni berasi kuriku ituputupuwa ma ku tepana mara nonowa vita ghamana akavakavari, iyamna Keresiyana kudubisi kwanatu nununai avivi nuwapoyesi.

²⁹ Wawaya sago ina mitamita na taku bade ana mitamitaviiyiyei. Wawaya kwinana ina ruyaghai da berabero ina berai na taku nuwanuwaku ina pughu kirakai.

³⁰ Mikeda ana kayotata na aviyavisina iberiku da amitamita na tuna ana kayotatei.

³¹ Ma God iakovi da taku ke ata vivibero. Tuna na Bada Yesu ina God ma ina Mamai.

---

* **11:25:** Apos 16:22, 14:19   * **11:26:** Apos 9:23, 14:15

Tavokavakavara nonowei.

³² Ma bade Damaskas kwanatuna kamonai, Kivavo Aretas gaburinai, kwanatu badana ina seri wawayisi iteresi ipotapotiku da ita patumiku.*

³³ Ma kegha, turaturaku numa tepanai iriga ghamana ku kamona iuwaniku ma gari taraboginai ivi yoyowiku aoru ma aonagha da anae.

12

Aviyavisina God ivi debei Pol kurina.

¹ Aku kayotata na sisiya neghaneghasi ma ke ana voterei. Wekarakava na bera gubagubasi ma akova makiigavugavusi Bada ivi debei kuriku na ani sisiyei.

² Bera sago itupuwa na karako madegha 14 ikovi na tuna ani sisiyei. God iviitaweku aghae ku kunuma kana viaroba.* Ma ke atakovi da kanumiku kava ighae bo tupuwiku yavata. God ina kina kava iakovi.

³⁻⁴ Ma avonavona meyemi da God iviitaweku aghae ku Paradais. Namada avonemi da ke atakovi da tupuwiku ighae bo kanumiku kava, God kava iakovi. Aghae, ma nani dobunai sisiya ghamaghamasi avi yanei. Ma sisiyisi na gavugavusi ma vovokaravisi, tuna kubiine God ke iti vaghinei da tota wawayota tisisiyei.

⁵ Ata kayotata da nani berana itupuwa kuriku ma ke ita biibai da taku mani ata kawabiibii meyeku.

---

* **11:32:** Apos 9:23-25

* **12:2:** Jiu damsi enotanotai da kunumai gawara ivi aroba ivi kiitatane i ma kana viaroba na tepana vaghata. Ma nani dobunai God ina vikiivavo gawarina tepanai emakamakai.

Aviyavisina eberaberiku da amitamita na tuna kava ana kayotatei.

⁶ Kovokovoghina da ata kayotata kirakai ma nani kamonai na ke sisiya neghaneghasi ma vonav-aghata ati sisiyei. Ma ke ana kayotata, iyamna ke ata kayokayowei da wawaya ini gheghena kiraki-iyeku. Wawaya aku bera ekitakitai ma aku sisiya iyanei na tuna kava ina kawabiibiyei.

⁷ God ke ina kayowana da akova gavugavusi ma bera gubagubasi akitai na ita beriku da ati gheghena meyeku. Tuna kubiine nuwapoya sago ivereku, tuna nakanani ma irikavuvu tonana tupuwiku ita vivitupakwariyanei. Weni nuwapoyina eberaberiku da nakanani ma Seitan ina bigabiga ita widiwidiku. Ma etaratarapapariku da ke ani gheghena kirakiyeku.

⁸ Mara aroba anipowana God kurina da weni nuwapoyina ita viitawei.

⁹ Ma kegha, ivonapoteku bo, “Aku agabiibai namada gwabimuwai na vaghina. Ma aku rewapana gwabimuwai irakata kirakai maranai tam na mitamitam.” Tuna kubiine ere nuwabiibiiku ana kayotata da mitamitaku, da Keriso ina rewapana ina towatepaniku.

¹⁰ Ainuwabiibai da Keriso kubiine ana vokwarakwara.

Ke ani nuwapoyei maranai taku mitamitaku, bo wawaya iavaberoweku ma itupaketowaneku, bo aku yawasa ipiropiro, iyamna aku rewapana ina gisi na Keriso ina rewapana gwabikuwai ina rakata.

Pol Korint damsi inuwapoyesi.

11 Tami ami beriyai da aisisiya nakanani ma neghaneghaku. Tami kota kawabiibiiyeku ma ke kota berai kubiine na taku mani akawabiibii meyeku. Namanaki da kokitaoruweku, taku na ami aposol viviberosi aghekuyowesi.

12 Ma God ina rewapanai da taku bera ghamaghamasi ma notakavakavasi kamomiyai aberai. Aku biga kamonai na aku nota ivi rewapana ma amiirikikina da ku damona. Nani berasi ivi matakira da taku na aposol vaghata.

13 Ikikava aku biga aberai kwanatu nununai na nakanani gwabimiyai abiga. Ma bera sago kava gwabimiyai ke ata berai na weni, ke meyani ati nowi da mane kota vereku, iyamna ke ata kayokayowei da vita ata veremi. Mikeda konotanotai da tuna na berabero na ainowi kurimi da kota notatawei.

14 Wekarakava na mara kana viaroba avovunagha da ana numataya kurimi ma ke ata kayokayowei da vita ana veremi. Ke ami mura ata kayokayowei, tami akayokayowemi, iyamna ededa yoghoyogho ke i maduwa da i mamai ina koyaghisi ma maduwa da mamai ededa yoghoyogho ina koyaghisi. Ma kanuma ina ku nevanewa taku na ami mamai.

15 Ana numataya kurimi ma nuwabiibiiyai aku mura ma aku yawasa ana verena da ani vitemi. Namanaki ami nuwaviina kuriku igisi. Taku aku nuwaviina kurimi irakata.

16 Ma tami viya koakovi da ke sago vita ata veremi. Ma wawaya viya ina vonemi da avivi beroberowemi na aku vibero kovi tumaghaneii da aku ku poko kokona.

17 Ma ikikava avi beroberowemi? Yonayona avonatawesi kurimi na ti ivi beroberowemi da ami verena iyuna ma nani manena na aku biibiina kubiine bo? Kegha taweyana.

18 Ma Taitos avonatawei kurimi, varesita sago yavata. Ma nani kamoni ke vita ita veremi, ke iti beroberowemi da mura gwabimiyai ita yuna. Tuna ma taku na akii nota sago ma akii biga sago.

19 Weni marana gurigurina aviyavisina kaisisiyei na ke kona notai da nakanani ma kakii papara kata vowavowai. Tokai na Keriso ina bigabiga ma God ku matana vonavaghata kaisisiyei. Turaturakai, tami nuwanuwakai, tuna kubiine aviyavisina peyarina kaberaberi na ke tokai kubiikai ma tami kubiimi da kati vitemi da koti rewapana.

20 Ayabuyabumana da maranai ana pisi na patana da vikawapata, nuwakapi, nuwapughu, vimakiiberowana, viavabero, viyanuwe, kayotata ma nota piropiro kamomiyai ana panani. Ayabuyabumana da kurimi ana nekiibau ma ami bera ana kitai na ke ani nuwabiibiiyei ma tami bade kona kitiku na aku bera ke koni nuwabiibiiyei.

21 Ayabuyabumana da berana sago rorova itupuwa na bade ina tupuwame da God ku matana aninimaya kirakai. Ana tou, iyamna ana panani da nani wawayisi rorova berabero iberaberi na ke ita voterei, patana da eberaberi. Rorova ivivi pekana wapawapa, turaturasi kakawasi iututunebosi ma bade tupuwa ina kayowana dowadowasi iberaberi. Ani nuwapoya kirakai iyamna nani wawayisi i berabero ke itinimaye i da ita miirikupukuputei.

13

Pol ina vonaviakova turina ma vikiikiwa.

¹ Weni tuna na mara kana viaroba ana numataya tami kurimi. Ma giruma katamana ivona bo,

“Vitupavira kamonai kunona na wawaya ruwa bo aroba ini mamatara da wawaya sago berona iberai ma muriyai da vitupavira badana ina vonakiiyaragha da kovogha ina verei.”*

² Aku numataya viruwina Korint dami kurimi na nani kamonai sisiya sago avonemi, ma wekarakava taku nani dobunai kegha na bade ana vona meyemi. Tami iyavo kava rorova berabero koberaberi ma bade iyavo kava wekarakava berabero koberaberi na ata vonemi da ana vovirame na ke ani kamyuyuwemi.

³ Ami kayowana da Keriso ina rewapana gwabikuwai ani debei kurimi bo? Vaghina, ana berai da damina kona viiya. Ma kona kitai da taku Keriso ina rewapanai aisisiya. Keriso na ke mitamitana, ma maranai kamomiyai idagudagu na idebei da tuna ina rewapana irakata kirakai.

⁴ Namanaki da ere mitamitana korosiyai irabobo ma karako na tuna yawayawana, God ina rewapana tepanai emakamakai. Ma ikikava Keriso korosiyai imitamita na tokai bade nakanani kamitamita. Ma kegha da akii yawasa kamonai na Keriso tepanai kamakamakai da God ina rewapanai kabigabiga kubiimi.

⁵ Kovi nuwanotanota kiimatana da ami vitumaghana na vitumaghana vaghata bo kegha.

---

* **13:1:** Deut 17:6, 19:15

Nuwanuwami kovi tete kamowi. Yesu Keriso nuwanuwami kamonai emakamakai bo kegha? Ma mikeda kegha na tami kosiwana.

⁶ Ma tokai na vaghina, ke kata siwana. Ma kakayokayowei da tami konakova bubuni da Keriso gwabikiiyai.

⁷ Ma mikeda wawaya ina notai da akii biga kamomiyai ke kata bera bubuni na ke kata vivinuwapoyei. Ke kakii vava kubiine ma tami ami biibiina kubiine kaniponipowana God kurina da ke sago berabero kona berai, bera biibiisi kava.

⁸ Ma tokai na vonavaghata kava kubiine kabi-gabiga, ma ke kovokovoghina da vonavaghata kani ghaviyei.

⁹ Kainuwabiibai maranai tokai kamitamita ma tami na kovi rewapana. Ma kaniponipowana da berabero kona votere tuwanonowi da yawasa manininai kava kona makai.

¹⁰ Bada ina rewapana ivereku da tami vivitemi kubiine, ke ita vereku da ata kiiviberomi. Tuna kubi-ine aku giruma kamonai ayeghayeghimi maranai taku ke gwabimiyai, iyamna ana nekiibau na ke ata kayokayowei da ina rewapanai ata yeghimi ma kovogha ata veremi.

¹¹ Vaghina, varevaresiku, avovoteremi. Kovi paparana da ami yawasa koni maninini. Aku sisiya peyarina kovi yana bogai. Kovi nuwasago ma nuwanubiiyai komakai. Ma God gwabimiyai ina makii nonowa. Tuna ina nuwaviina ma ina nuwanuba irakata.

¹² Kovi kiikiwavivirana Bada avanai.

Ma Keresiyana varevaresita weni dobunai iki-ikiiwemi.

¹³ Bada Yesu Keriso ina agabiibai ma God ina nuwaviina ma Kanuma Vovokaravina ina vin-
uwasago gwabimiyai ina makai.

Gapapaiwa New Testament
The New Testament in the Gapapaiwa Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Gapapaiwa long Niugini
copyright © 2009-2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gapapaiwa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

02820c89-25a2-533d-9e19-9a2d0e178860